

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

VAIDEOTSUS
ja
ETTEKIRJUTUS-HOIATUS
avaliku teabe asjas nr. 2.1-3/16/2337

Vaideotsuse ja ettekirjutuse tegija	Andmekaitse Inspektsiooni peainspektor Elve Adamson
Vaideotsuse ja ettekirjutuse tegemise aeg ja koht	30.01.2017 Tallinnas
Vaide esitamise aeg	20.12.2016
Teabevaldaja	Eesti Hobusekasvatajate Selts MTÜ aadress: Pärnu mnt 13, Tori, 86801 Pärnumaa e-posti aadress: ehs@ehs.ee
Teabevaldaja vastutava isik	Juhatuse esimehe kt
Vaide esitaja (teabenõudja)	Eestin Raskaat Vetohevoset ry, aadress: xxxxxxxxxx xxx, FIN-25500, Perniö e-posti aadress: xxxxxxxx.xxxxxx-xxxxx@gmail.com

RESOLUTSIOON:

avaliku teabe seaduse (AvTS) § 45 lg 1 punkti 1, § 51 lõike 1 punkti 1, haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punkti 2 ja Vabariigi Valitsuse seaduse § 75¹ lõike 4 alusel

- 1) teen vaideotsuse rahuldada vaie täielikult;
- 2) teen teabevaldajale täitmiseks kohustusliku ettekirjutuse:
Vaadata uuesti läbi Eestin Raskaat Vetohevoset ry 19.12.2016 esitatud teabenõue ning väljastada vaide esitajale teabenõudes soovitud hobuse põlvnemist kinnitavad geneetilise ekspertiisi aktid ulatuses, mis ei sisalda piiranguga teavet. Teabenõude täitmisest keeldumise korral viidata konkreetsele keeldumise alusele ja põhjendada keeldumist.
- 3) määran ettekirjutuse täitmise tähtjaks 10. veebruar 2017.

AvTS § 52 kohaselt peab teabevaldaja ettekirjutuse saamisest alates viie tööpäeva jooksul võtma kasutusele abinõud ettekirjutuse täitmiseks ja teatama sellest Andmekaitse Inspektsioonile.

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Kuivõrd käesoleva otsusega rahuldati vaie täielikult, saab **vaide esitaja** 30 päeva jooksul pöörduda Tallinna Halduskohtusse üksnes juhul, kui Andmekaitse Inspektsioon rikkus

menetlemisel vaide esitaja õigusi muul viisil.

Teabevaldaja saab ettekirjutuse (ülaltoodud punkt 2) vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades kas:

- haldusmenetluse seaduse kohase vaide Andmekaitse Inspeksiooni peadirektorile või
- halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse Tallinna Halduskohtusse (sel juhul ei saa enam samas asjas vaiet läbi vaadata).

Ettekirjutuse vaidlustamine ei peata selle täitmise kohustust ega täitmiseks vajalike abinõude rakendamist.

SUNNIRAHA HOIATUS:

Kui ettekirjutus on jäetud määratud tähtjaks täitmata, määrab Andmekaitse Inspeksioon ettekirjutuse adressaadile avaliku teabe seaduse § 51 lõike 3 alusel:

sunniraha 1200 eurot.

Sunniraha võib määrata korduvalt – kuni ettekirjutus on täidetud. Kui adressaat ei tasu sunniraha, edastatakse see kohtutäiturile täitemenetluse alustamiseks. Sel juhul lisanduvad sunnirahale kohtutäituri tasu ja muud täitekulud.

FAKTILISED ASJAOLUD:

1. 19.12.2016 esitas vaide esitaja Eesti Hobusekasvatajate Seltsile teabenõude, milles soovis koopiaid kõigist Eesti Hobusekasvatajate Seltsi (EHS) valduses olevatest dokumentidest (või vajalikud osad nendest),
  - mis puudutavad EHS-i karjas praegu olevaid eesti raskeveo tõugu märasid ja tække ning
  - kust on näha, et rahvusvaheliselt tunnustatud laboratoorium on teinud hobusele geneetiliste ekspertiiside alusel perekonnaanalüüsi (hobune ja mõlemad „eeldatavad“ vanemad) või osalise perekonnaanalüüsi (hobune ja teine „eeldatavatest“ vanematest) ehk teisisõnu kinnitanud hobuse põlvnemise geneetiliste ekspertiiside abil.
2. 20.12.2016 keeldus EHS vaide esitaja poolt soovitud ekspertiiside väljastamisest põhjusel, et on 07.06.2016 edastanud vaide esitajale tõuraamatusse kantud 23 täku geneetilise ekspertiisi koopiaid. Ülejäänud ekspertiisiaktide saamiseks palus EHS vaide esitajal suhelda hobuste omanikega, leides, et ainult hobuse omanik saab teha otsuse, ekspertiisiakti avalikustamise/edastamise osas.
3. Vaide esitaja eeltooduga ei nõustunud ning esitas Andmekaitse Inspeksioonile vaide.

VAIDE ESITAJA NÕUE JA PÕHJENDUSED:

Eestin Raskaat Vetohevoset ry. on eesti raskeveo (ER) hobusetõu ametlik, tegevusloaga paralleeltõuraamatupidaja Soomes, kellel on hobusekasvatajaid ja liikmeid ka Eestis. Tõu originaaltõuraamatupidaja on Eesti Hobusekasvatajate Selts, EHS (Pärnu mnt. 13, 86801 Tori, Pärnumaa, ärireģ.kood 80083431). Originaal- ja paralleeltõuraamatupidaja suhetest sätestab Euroopa Liidu Komisjoni otsus 92/354/EMÜ: „Originaaltõuraamatuid pidav organisatsioon või ühing peab tagama tiheda koostöö sama tõu tõuraamatuid või tõuraamatu osasid pidavate organisatsioonide või ühingutega, eelkõige vaidluste vältimiseks.“

Aprillis 2016.a. avastati Soome laboris, et ühe Soome populaarseima, EHSi poolt litsentseeritud ER-sugutäku põlvnemine on vale: tegu oligi ristandiga, mis tekitas tema järglaste ja järglaste järglaste omanikele märkimisväärse majandusliku kahju. Mainitud täku geneetiline ekspertiis oli saadetud Soome laborist juba 2009.a. Eesti Maaülikooli (EMÜ)

laborisse, kus oli olemas ka täku vanemate gen.ekspertiisid. Tuli välja, et „mingil põhjusel“ EMÜ polnud siiski aastate jooksul võrrelnud täku ja tema vanemate ekspertiise põlvnemise kinnitamiseks, mis siiski oleks pidanud olema sugutäkule kohustuslik. Selline võrdlemine on labori hinnakirja (<http://vl.emu.ee/userfiles/instituudid/vl/VLI/teenused/genlab.pdf>) alusel tasuta teenus, kui võrreldavad ekspertiisid/analüüsid on juba eelnevalt olemas/makstud. Ka EHS polnud võrdlemist „mingil põhjusel“ nõudnud ja oli vastu enda aretusprogrammi nõuetele ja Põllumajandusministri määrusele nr. 86/18.12.2002 nii litsentseerinud täku enda kui ka registreerinud eeltõuraamatusse tema järglased aastatel 2009-2015 ilma, et täku põlvnemine oleks kordagi saanud kinnitatud nõuetekohaselt ekspertiiside võrdlemise teel. Nõutav kontroll oli jäetud EHSi poolt tegemata üle kümnel erineval ajahetkel!

EHSi avalikus elektroonilises tõuraamatus (<http://ariel.pria.ee/hobu/>) on hobuste andmetes näha ainult gen. ekspertiisi number, puhul kui hobuse enda ekspertiis on tehtud, aga numbri alusel pole võimalik teada, kas ekspertiisi on võrreldud ka eeldatavate vanematega, isegi kui ka vanematel on ekspertiisi numbrid tõuraamatusse kantud. Tehniliselt EHSil oleks täiesti võimalik lisada tõuraamatus ekspertiisi numbri juurde sõnaline märkus, nt. „Põlvnemine kinnitatud“, aga EHS pole seda „viitsinud“ teha.

Ilmselt mitmetel hobustel võib tõuraamatuandmetes olla tegu täiesti vabalt lihtsalt kolme erineva ekspertiisiga, mida pole kunagi kokku viidud. EHSi enda ER-aretusprogrammis (http://www.ehs.ee/images/stories/Aretusprogrammid/Eesti%20raskevedu/110104_Eesti_rask_eevo_Aretusprogramm_09_04_2010.pdf), mis on tegevusloaga aretusühingu puhul Veterinaar- ja toiduameti (VTA) poolt kinnitatud, on küll lk. 6 kirjas järgmist:

„Tõuraamatus peavad olema iga hobuse kohta järgmised andmed: ...
- geneetilise ekspertiisi akti number, kui hobuse põlvnemist on geneetiliselt kontrollitud. Sugulises kasutuses olevatel täkkudel on põlvnemise kontroll kohustuslik, teistel hobustel soovituslik.“

Täku Hälvin puhul tekkinud probleemi on arutatud nii Maaeluministeeriumi kui ka Veterinaar- ja Toiduametiga kuni käesoleva sügiseni. Et saada mingisugunegi ülevaade sellest, millistel ER-hobustel on põlvnemine reaalselt kinnitatud geneetiliste ekspertiiside võrdlemisega (hobune ja tema vanemad) ja millistel see on veel tegemata, esitasime EHSile meili teel 19.12.2016 järgmise teabenõude:

„Lp. Eesti Hobusekasvatajate Selts,

Palume saata meili teel koopiad kõikidest EHSi valduses olevatest dokumentidest (või vajalikud osad nendest),

- mis puudutavad EHSi karjas praegu olevaid eesti raskeveo tõugu märasid ja täkke ning
- kust on näha, et rahvusvaheliselt tunnustatud laboratoorium on teinud hobusele geneetiliste ekspertiiside alusel perekonnaanalüüsi (hobune ja mõlemad ”eeldatavad” vanemad) või osalise perekonnaanalüüsi (hobune ja teine ”eeldatavatest” vanematest) ehk teisi sõnu kinnitanud hobuse põlvnemise geneetiliste ekspertiiside abil.

Manuses „Norris_ER“ toome ühe näite, kuidas meie küsitud teave välja nägema peaks. See näite on EMÜ laborist meie aretusühingule toimetatud ja puudutab meie enda tõuraamatus registreeritud tätku: oluline on kommentaaride osas tekst „Parentage qualifies“ (= põlvnemine kinnitatud). Teises manuses „Eksport_DNA“ on näide EHSi poolt meile möödunud suvel saadetud litsentseeritud sugutäku ekspertiisist, kus on kirjas „No parentage kontroll“ (= põlvnemine kinnitamata). Täku Eksport puhul tekkib jälle küsimus: aga kontroll peaks ju olema kohustuslik sugutäkkudel?! Nendes kahes näites on kirjas ka hobuse mikrosatelliitide ehk markerite koodid, aga seda teavet me ei vaja ega nõua; see on laborite jaoks. Meile piisab

infost, kas põlvnemine on kinnitatud. EHS saatis meile möödunud suvel 23 sugutäku ekspertiidest koopiad, aga kui juba peale Hälvini oli nendest ühel, eelmainitud Eksportil põlvnemine kinnitamata, tekkib küsimus, kui palju selliseid „kinnitamata juhtumeid“ tegelikuses on märade ja litsentseerimata noortäkkude hulgas. Kordame: Ilmselt mitmetel hobustel võib tegu täiesti vabalt olla lihtsalt kolme erineva ekspertiisinumbriga tõuraamatus, mida pole kunagi kokku viidud põlvnemise kinnitamise eesmärgil. Tuleb ka mainida, et ekspertiisi ankeet võib olla ka eesti keeles ja käsitsi täidetud. Mõnes ankeedis on hobuseomaniku isikuandmed kirjas, aga need on võimalik peita. Meile otseselt poleks ka koopiaid ekspertiiside ankeetidest nii väga vaja, oleksime täiesti rahul ka EHSi poolt koostatud ja kinnitatud kokkuvõttega, kus lihtsalt oleks kirjas konkreetsete hobuste nimed, kelle põlvnemised on ekspertiisidega kinnitatud.

EHS vastas meie teabenõudele 20.12.2016 järgnevalt:

„Avaliku teabe valdajana on Eesti Hobusekasvatajate Selts saatnud Eestin Raskaat Vetohevoset ry- le 07.06.2016 eesti raskeveo tõugu karjas olevate tõuraamatusse ja peatõuraamatusse kantud täkkude geneetilise ekspertiisi koopiad (23 täkku).

Kõikide olemasolevate ekspertiisiaktide saamiseks palun suhelge hobuse omanikega. Hobuse omanik teeb otsuse, kellele saadab või lubab avalikustada.

Peale eelnimetatu on EHS juhtinud korduvalt Teie tähelepanu, et eesti raskeveohobuste andmed on kättesaadavad aadressil <http://ariel.pria.ee/hobu/%20>.

Meie arvates EHS keeldub põhjendamatult täitmast me teabenõuet. Ainuüksi paarikümne sugutäku „ekspertiiside ülevaate“ saatmisest möödunud suvel ei piisa, sest me soovime saada laiema vaate, millistel täkkudel ja märadel (praegused ja tulevased suguloomad) põlvnemised on korras. Muidu tõuaretusel pole ju eriti mõtet.

EHS on tõuraamatupidajana avaliku teabe valdaja, aga poeb siiski igal võimalusel peitu selle väite taha, et ekspertiise peab küsima konkreetse hobuseomaniku käest. See on ju jaburus, sest kui EHS on juba märkinud tõuraamatusse kirja u. 195 praegu elus oleva mära või täku ning nende vanema(te) ekspertiiside numbrid, peab märkete aluseks ju olema mingisugune alusdokument, mis on EHSi käes. Ega EHS ekspertiiside numbreid tõuraamatusse täiesti lambist sisesta? EHSi aretusprogrammis lk. 9 on kirjas, et „Aretaja on kohustatud vajadusel läbi viima hobuse põlvnemise õigsuse kontrollimist. Ekspertiisi tulemustest tuleb teavitada EHSi 30 päeva jooksul.“ Lisaks osa põlvnemiste kontrollidest on EHSi enda poolt tellitud ja makstud.

Samuti on täiesti tühine EHSi väide, et õiged põlvnemisandmed on ju kättesaadavad elektroonilises tõuraamatus, sest juba aastaid on korduvalt avastatud, et eesti raskeveohobustel esineb EHSi tõuraamatus vale põlvnemisandmeid. Meile on nimepidi teada üle 20 praegu elus oleva ER-hobuse, kelle põlvnemisandmed EHSi tõuraamatus on osutunud valeks ja arvestades nende hobuste mitme põlvkonna järglasi, puudutab probleem kümneid hobuseid. Terve tõu arvukus on ainult u. 380 looma, mis teeb probleemist veelgi teravam. Selle pärast me ju teavet küsimegi, et saada mingisugunegi tõestatud ja faktidele põhinev vaade, kelle põlvnemine on kinnitatud ekspertiiside abil, sest tõuaretust ei saa teha, kui põlvnemisandmed pole korrektsed. Kui mõne/mitme hobuse põlvnemine ongi kinnitamata hoolimata tõuraamatus esitatud ekspertiiside numbritest, saaksime sellistest loomadest hoiatada oma liikmeid ja kasvatajaid, kui see info meile ainult laekuks. Nüüd tekitab kahtlus, et teavet ei selle pärast EHSist anta, et vale põlvnemisandmeid on veelgi avalikustamata ja need püütakse mätsida kinni.

Palume, et Andmekaitse Inspeksioon aidaks meil saada EHSist teabe, millistel praegu elus olevatel ER-märadel ja täkkudel on EHSile teada olevalt põlvnemine kinnitatud sellega, et on võrreldud omavahel hobuse enda ja tema vanema(te) geneetilisi ekspertiise.

TEABEVALDAJA PÕHJENDUSED:

Avaliku teabe seaduse (AvTS) § 5 sätestab, kes ja mis osas on teabevaldajad. Vastavalt AvTS § 5 lõikest 2 ja lõige 3 punktist 2 tulenevalt on MTÜ Eesti Hobusekasvatajate Selts eraõigusliku juriidilise isikuna teabevaldaja teabe osas, mis puudutab avalike ülesannete täitmist. Tõuraamatupidamine on aretusühingule põllumajandusloomade aretuse seadusega pandud ülesanne ning andmete osas, mis on seadusega nõutud avaldada tõuraamatus, pakub aretusühing avaliku teenust ja seadusega nõutud andmed tõuraamatus on avalik teave.

MTÜ Eesti Hobusekasvatajate Selts võimaldab juurdepääsu kõigile andmetele, mis on seadusega nõutud avaldada tõuraamatus. EHS juhatus on 15.04.2014 sõlminud koostöölepingu Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametiga (PRIA), millega on tagatud EHS-i kui aretusorganisatsiooni ning teabevaldaja poolt pakutav avaliku teabe kättesaadavus tõuraamatute osas PRIA hobuslaste registrist. Seadusega nõutud tõuraamatute andmetele on teabenõudjatel juurdepääs aadressil <http://ariel.pria.ee/hobu%20>.

Tõuraamatus seadusega nõutud kannete aluseks olevad dokumendid on osa teabest, neid dokumente töödeldakse tõuraamatu pidamise eesmärgil ja võimaldatakse ligipääs vastavalt seadusandlusele. Tõuraamatupidamist (sh hobuse põlvnemisandmete uurimise kohustust ning sellega seonduvat avaliku teavet) reguleerib põllumajandusloomade aretuse seadus, EL määrused ning otsekohalduvad EL õigusaktid. Näiteks Euroopa Komisjoni otsusega 96/78/EÜ sätestatakse tõuaretuseks ettenähtud hobuslaste tõuraamatusse kandmise kriteeriumid. Selle artiklis 1 on välja toodud, et hobune peab olema identifitseeritud vahetult peale sündimist vastavalt kõnealuse tõuraamatu eeskirjadele, mis peaksid eeldama vähemalt paaritamistunnistust.

Lisaks rakendatakse Komisjoni määrusega (EÜ) nr 504/2008 6. juuni 2008 nõukogu direktiivid 90/426/EMÜ ja 90/427 EMÜ seoses hobuslaste identifitseerimise meetoditega. Selle artikkel 2 punktis f) märgitakse „tõuraamat” – raamat, register, andmik või andmekandja, i) mida peab organisatsioon või ühing, mis on liikmesriigi poolt ametlikult heaks kiidetud või tunnustatud, või mida peab asjaomase liikmesriigi ametiasutus; ning ii) kuhu hobuslane on koos teadaolevate eellaste andmetega kantud või kus ta on registreeritud ja sissekandmiseks kõlblik.

Põllumajandusloomade aretuse seaduses (vastu võetud 06.11.2002) on märgitud tõuraamatu tähendus § 6 Tõuraamat ja aretusregister, järgnevalt:

(1) Tõuraamat käesoleva seaduse tähenduses on andmekogu, kuhu kantakse asjaomase tõu aretusprogrammis ettenähtud aretuslooma põlvnemise andmed, aretuslooma aretaja ja omaniku andmed (edaspidi päritolu) ning aretuslooma jõudluse ja geneetilise väärtuse andmed koos tema eellaste nimetamisega. Tõuraamatu kanded on reguleeritud seadusega järgnevalt: PLaS § 15. Tõuraamatusse kandmine (7) Aretuslooma tõuraamatusse kandmine peab vastama lisaks käesolevas seaduses sätestatud nõuetele EÜ Nõukogu direktiivide 2009/157/EÜ artikli 3, 88/661/EMÜ artikli 4 ning 90/427/EMÜ artiklite 4 ja 6 nõuetele.

PLaS § 22 Aretuslooma ja aretusmaterjali aretuseks sobivaks tunnistamine reguleerib, et isaslooma põlvnemine peab olema tõendatud geneetilise ekspertiisiga. Vastav viide on Põllumajandusministri määrusele Aretuslooma ja aretusmaterjali aretuseks sobivaks

tunnistamise ning aretuseks sobivaks tunnistatud aretuslooma ja aretusmaterjali kasutamise alused (vastu võetud 18.12.2002 nr 86).

PLaS § 24. Kunstlik seemendamise paneb aretusühingule kohustuse igal aastal uurida geneetiliselt vähemalt ühe protsendi tõuraamatusse kantud hobuste põlvnemisandmete õigsust. Tegevuslooga aretusühingu tõuraamatu pidamine lähtub vastuvõetud aretusprogrammist ning selle osadest.

2016. aastal esitas Eestin Raskaat Vetohevoset ry EHSile teabenõude aretuses kasutatud täkkude põlvnemisandmeid puudutavate ekspertiisiaktide osas, EHS võimaldas teabele juurdepääsu ning saatis kõigi aretuses olevate täkkude põlvnemisandmete ekspertiisid teabenõudjale. Seega avalikke ülesandeid täites kogutud avalik teave ja selle aluseks olevatele dokumentidele on juurdepääs tagatud. Lähtudes seadusandlusest ja aretusprogrammist ei ole eesti raskeveo tõugu hobuste põlvnemisandmete (v.a aretuses kasutatava isaslooma puhul) geneetiline ekspertiis aretajale kohustuslik. Aretusühing ei pane aretajatele täiendavaid kohustusi. Tõuraamatusse kantud andmeid, millele osas puudub programmist (sh mõnest teisest seaduslikust aktist) tulenev nõue, ei loeta avalikuks teabeks.

Kokkuvõtteks

*EHSi valduses on aretuses kasutatud täkkude põlvnemisandmete õigsuse ekspertiiside vastused ning nende osas on teave tehtud kättesaadavaks. Palutud teave on saadetud 2016. aastal e-posti teel Eestin Raskaat Vetohevoset ry-le. Kui aretajad on läbi viinud oma hobuste põlvnemisandmete õigsuse kontrolli või hobuste geneetilise identifitseerimise, mis ei ole toimunud avalikke ülesandeid täites, kuuluvad **ekspertiiside tulemused hobuse omanikule ning hobuse omanik võib lubada tõuraamatus avaldada andmeid (geneetilise ekspertiisi number, kuupäev, vm). Hobuseomanikel endil ja ainult neil on õigus vastavat ekspertiisi puudutavat teavet teabenõudjatega jagada.***

Täkkude põlvnemise ekspertiiside aktid võivad olla piiranguga teave osaliselt (nt isikuandmed). Teabevaldajana oleme teavet hinnanud ja väljastanud teabenõudjale dokumente tervikuna või kattes ekspertiisilehel isikuandmed. EHS aitab igat teabenõudjat olemasoleva teabeni, mis on kogutud avalikke ülesandeid täites. Seda viidates PRIA hobuslaste registris avaldatud tõuraamatute andmetele või EHS kodulehel www.ehs.ee avaldatud täkkude andmetele. PRIA hobuslaste registrist on kättesaadav meie poolt kinnitatud hobuse põlvnemisandmed, mille aluseks on kõikidel hobustel vähemalt paaritustunnistuse olemasolu. Tõuraamatupidaja vastutab, et tõuraamatu kanded on õiged ning selles osas ei nõua seadus täpsustusi (sh lisakirjeid). Lähtudes aretusprogrammist kantakse elektroonilisesse tõuraamatusse avalikke ülesandeid täites või siis hobuseomaniku soovil – ekspertiisi number ja ekspertiisi kuupäev.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

1. Tõuraamatu kannete alusdokumendid on avalik teave

Avaliku teabe seadus (AvTS) § 3 lg 1 kohaselt on avalik teave mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites. Antud juhul puudub vaidlus selles, et tõuraamatu pidamise puhul on tegemist avaliku ülesande täitmisega.

Antud juhul on teabevaldaja väitnud, et MTÜ Eesti Hobusekasvatajate Selts võimaldab juurdepääsu kõigile andmetele, mis on seadusega nõutud avaldada tõuraamatus. EHS selgitab, et EHS-i valduses on aretuses kasutatud täkkude põlvnemisandmete õigsuse ekspertiiside vastused, mis saadeti 2016. aastal e-posti teel Eestin Raskaat Vetohevoset ry-le. Aretusühing ei pane aretajatele täiendavaid kohustusi: tõuraamatusse kantud andmed, mille osas puudub programmist (sh mõnest teisest seaduslikust aktist) tulenev nõue, ei loeta avalike ülesannete

täitmiseks. EHS leiab, et kui aretajad on läbi viinud oma hobuste põlvnemisandmete õigsuse kontrolli või hobuse geneetilise identifitseerimise, mis ei ole toimunud avalikke ülesandeid täites, kuuluvad ekspertiiside tulemused hobuse omanikule ning hobuse omanik võib lubada tõuraamatus avaldada andmeid (geneetilise ekspertiisi number, kuupäev, vm). Hobuseomanikel endil ja ainult neil on õigus vastavat ekspertiisi puuduvat teavet teabenõudjatega jagada.

Eeltooduga ei saa ma siiski nõustuda. Aretusühing on tõuraamatu pidamise osas avaliku teabe seaduse mõistes teabevaldaja. Tõuraamatu pidamine on aretusühingule põllumajandusloomade aretuse seadusega pandud ülesanne ning seda finantseeritakse riigieelarvest. Seega on tõuraamatu pidamine avaliku teenuse pakkumine ning aretusühingul on kohustus täita avaliku teabe seadust tõuraamatu pidamise ulatuses. Tõuraamatu pidamine ei ole mitte ainult seaduses ettenähtud teabe avalikustamine. **Ka kannete aluseks olevad dokumendid on osa teabest, mida töödeldakse tõuraamatu pidamise eesmärgil ja millele on võimalik ligipääs saada teabenõude korras.** Sellist arusaama toetab ka teabevaldaja kodulehel <http://www.ehs.ee/traamatud-mainmenu-43.html> avalikustatu: Tõuraamatuid täidetakse ja algdokumente säilitatakse Eesti Hobusekasvatajate Seltsi büroos.

Seega on avalikuks teabeks kogu tõuraamatus kajastuv teave ja selle alusdokumendid. Need kuuluvad teabenõude korras väljastamisele ulatuses, mis ei sisalda piirangu teavet.

Geneetilised ekspertiisid, millest nähtub, kas hobuse põlvnemist on kinnitatud ning milliste ekspertiiside andmed on kantud tõuraamatusse, on vaieldamatult tõuraamatu pidamise alusdokumendid. Ekspertiisidest on võimalik väljastada see osa, mis puudutab hobuste kohta käivaid andmeid, kattes kinni juurdepääsupiiranguga teave, nt isikuandmed (omanike andmed).

Ka ei saa ma nõustuda EHS-iga selles, et seadus kohustab geneetilisi ekspertiise tegema ainult aretuses olevatele sugutäkkudele. Põllumajandusloomade aretuse seaduse § 24 sätestab, et kunstlik seemendamise paneb aretusühingule kohustuse igal aastal uurida geneetiliselt vähemalt ühe protsendi tõuraamatusse kantud hobuste põlvnemise õigsust. Seega ei hõlma põlvnemise kontroll ainult aretuses olevaid sugutäkke.

Samuti on kirjas EHS-i enda ER-aretusprogrammis (http://www.ehs.ee/images/stories/Aretusprogrammid/Eesti%20raskevedu/110104_Eesti_rask_eveo_Aretusprogramm_09_04_2010pdf), mis on Veterinaar- ja Toiduameti poolt kinnitatud ning avaldatud EHS-i veebilehel <http://www.ehs.ee/traamatud-mainmenu-43.html>, et tõuraamatus peavad olema iga hobuse kohta muuhulgas /.../- geneetilise ekspertiisi akti number, kui hobuse põlvnemist on kinnitatud/.../. Samuti on punktis 6 "Põlvnemisandmete õigsuse geneetiline ekspertiis" märgitud järgmist:

„Põlvnemisandmete õigsuse geneetiline ekspertiis teostatakse rahvusvaheliselt tunnustatud laboris.

Hobuse põlvnemisandmeid on geneetilise ekspertiisi abil vaja kontrollida, kui:

- mära paaritati/seemendati ühe inna ajal kahe või enama täkuga;*
- mära paaritati/seemendati kahe teineteisele järgneva inna ajal mitme täkuga ja varsa sünniaja järgi võivad kaks viimast täkku olla võimalikud isad;*
- kui varss on ema juures nõuetekohaselt identifitseerimata;*
- kui on kahtlus hobuse põlvnemisandmete õigsuses.*

EHS teostab igal aastal 1% populatsiooni põlvnemise uuringu DNA alusel lähtudes järevalveameti poolt kinnitatud dokumendist "Põlvnemise õigsuse kontrolli kord juhuslikkuse printsiibi alusel eesti hobuse, tori hobuse, eesti raskevehobuse ja trakeeni tõus".

Seega ei ole kohustus kontrollida ainult aretuses olevate sugutäkkude põlvnemise andmeid, vaid täiendavalt eeltoodud juhtudel ka teiste hobuste andmeid. Samuti on aretusprogrammist tulenev kohustus kanda tõuraamatusse andmed geneetiliste ekspertiiside kohta kui need on

tehtud. Ehk siis on EHS-l kohustus tehtud ekspertiiside andmed kanda tõuraamatusse, mis on otseselt seotud EHS-i avaliku ülesande täitmisega ning seega on ka nende kannete alusdokumendid avalik teave.

Juhul, kui EHS-l teabenõudes soovitud teavet ei ole, st vastavad ekspertiisitulemused või alusdokumendid puuduvad, peab sellest teabenõudjat teavitama ja keelduma teabenõude täitmisest AvTS § 23 lg 1 p 2 alusel. Sel juhul tekib küll küsimus, et kui alusdokumendid puuduvad, siis mille alusel on vastavad kanded tehtud ning kuidas on kontrollitav andmete õigsus. See oleks ka vastuolus EHS võrgulehel avalikustatud teabega, et tõuraamatu kannete alusdokumente säilitatakse EHS-s.

2. Juurdepääsupiirangud avalikule teabele

Vastavalt AvTS § 3 lg 2 võib avalikule teabele juurdepääsu piirata üksnes seaduses sätestatud korras. Juurdepääsupiirangu alused on sätestatud AvTS § 35 ja eriseadustes. Siinjuures tuleb jälgida, et juurdepääsupiirangu alus vastaks teabe sisule. Nõustun EHS-iga selles, et hobuse omanike andmed ja nende kontaktid võivad olla piiranguga teave AvTS § 35 lg 1 p 12 alusel. Küll aga ei laiene eeltoodud säte hobuste andmetele. Antud juhul ei ole teabenõudja hobuste omanike andmeid soovinud, vaid on soovinud üksnes teavet, millest nähtuks, kas hobuse põlvneemine on kinnitatud geneetilise ekspertiisiga.

Kui dokument sisaldab mingis osas piiranguga teavet, ei tähenda see seda, et sellist dokumenti üldse ei väljastata. Sellisel juhul väljastatakse see osa teabest või dokumendist, millele piirangud ei laiene (AvTS § 38 lg 2). Sellisele seisukohale on asunud ka Riigikohus oma 23.10.2003 tehtud otsuses nr 3-3-1-57-03.

Kokkuvõte

Vaide esitaja on soovinud tõuraamatusse kantud andmete aluseks olevaid dokumente - ekspertiisiakte, millest nähtuks, kas hobuse põlvneemine on kinnitatud. Need dokumendid tuleb samuti lugeda avalikuks teabeks. Teabevaldajal on kohustus väljastada teabenõudjale tema valduses olevad teabenõudja poolt soovitud ekspertiisiaktid ulatuses, mis ei sisalda piiranguga teavet.

/allkirjastatud digitaalselt/

Elve Adamson

peainspektor

peadirektori volitusel